

РОЗДІЛ І. Економіка

УДК 336.14

Білецька Олена,
кандидатка економічних наук,
доцентка кафедри фінансів ім. Людмили Тарангул,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь; ORCID ID [0000-0002-5065-0189](https://orcid.org/0000-0002-5065-0189)
e-mail: Kramarenko.88@ukr.net

Пасічник Юрій,
доктор економічних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу фінансово-кредитної та податкової політики
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»,
м. Київ; ORCID ID [0000-0001-9742-1378](https://orcid.org/0000-0001-9742-1378)
e-mail: y.v.pasich@gmail.com

<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2021-03-6-13>

ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ ДОСВІДУ ФІНАНСУВАННЯ УРЯДОВИХ ВИДАТКІВ НА ОСВІТУ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті з'ясовано досвід фінансування освіти в окремих країнах Європейського Союзу та можливість його використання у теперішніх реаліях України. Використовуючи праці зарубіжних та вітчизняних учених, виявлено особливості розвитку освітніх процесів та запропоновано комплексні напрями використання цього досвіду, які включають суб'єктів використання досвіду, нормативно-правову базу, виконання аналізу фінансування освіти у країнах Європейського Союзу та в Україні а також формування схем, моделей впровадження цього досвіду в Україні. Особливий акцент зроблено на порівнянні основних критеріїв фінансування освіти в країнах Європейського Союзу та України.

Ключові слова: стратегічні акти, динаміка, способи фінансування, напрями впровадження.

Билецкая Елена,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры финансов им. Людмилы Тарангул,
Университет государственной фискальной службы Украины
г. Ирпень

Пасичник Юрий,
доктор экономических наук, профессор,
главный научный сотрудник
отдела финансово-кредитной и налоговой политики
Национальный научный центр «Институт аграрной экономики»,
г. Киев

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ В УКРАИНЕ ОПЫТА ФИНАНСИРОВАНИЯ ПРАВИТЕЛЬСТВЕННЫХ РАСХОДОВ НА ОБРАЗОВАНИЕ В СТРАНАХ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

В статье рассмотрен опыт финансирования образования в отдельных странах Европейского Союза и возможность его использования в нынешних реалиях Украины. Используя труды зарубежных и отечественных ученых, выявлены особенности развития образовательных процессов и предложены комплексные направления использования этого опыта, включающие субъектов использования опыта, нормативно-правовую базу, выполнение анализа финансирования образования в странах Европейского Союза и в Украине а также формирования схем, моделей внедрения этого опыта в Украине. Особый акцент сделан на сравнении основных критериев финансирования образования в странах Европейского Союза и Украины.

Ключевые слова: стратегические акты, динамика, способы финансирования, направления внедрения.

Olena Biletska,
Ph.D. in Economic sciences,
Associate Professor at Luidmyla Tarangul Finance Chair,
The University of the State Fiscal Service of Ukraine,
Irpin city Kiev Region

Yurii Pasichnyk,
Doctor of economics, Professor,
chief researcher
department of financial and credit and tax policy,
National Scientific Centre «Institute of Agrarian Economics»
Kiev

THE USE IN UKRAINE OF THE EXPERIENCE OF FINANCING GOVERNMENTAL EXPENDITURES ON EDUCATION IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

Annotation. In the current conditions of Ukraine's development the financing of education gains the special relevance due to the universal demand for the formation of educated young generation. In this context, the use of foreign experience in financing educational needs is a significant addition to the domestic pragmatics.

Introduction. The aim is to study the peculiarities of the experience of education financing in the EU countries according to the specified criteria and to develop the ways of its implementation in the domestic realities. Accordingly, the tasks are: to substantiate complex approaches to the implementation of this experience within the areas; to identify differences in the financing of education in Ukraine and other EU countries; to assess the reality of implementation of individual components of this experience.

Results. Using the works of domestic and foreign scientists and our own research methodology, we have developed comprehensive directions for the use of this experience. These areas include a list of subjects of the use of experience, regulatory support, analysis of education financing in the European Union, the formation of algorithms, schemes, mechanisms, models of use of foreign experience.

As a result of analysis of features of education financing in the selected EU countries, we compared them with domestic in the context of possible experience borrowing and identified features that are focused on two trends - downward and upward.

The top-down included: the decrease in spending on education in% of GDP in 2019 compared with 2011 in Luxembourg, Austria, Slovenia, Poland, Romania, Hungary and Ukraine; a dynamic decrease in total expenditure on education for several consecutive years, including: in Slovenia in the period from 2012 to 2017, as well as in Ukraine and Ukraine. Compared to 2011; in the Czech Republic, from 2012 to 2016 compared to 2011; in Romania, from 2012 to 2015, compared to 2011; in Ukraine, from 2014 to 2019 and others.

The ascending ones include: an increase in total education spending in 2019 compared to 2011 in all countries, including Ukraine; an increase in education spending as a % of GDP in 2019 compared to 2011 in the Czech Republic, which is the only country among those analyzed; an increase in education spending per capita in 2019 compared to 2011 in all countries, including Ukraine.

The specified features of financing of education in the EU countries and in Ukraine are evaluated and it is proved that in Ukraine it is reasonable to use the tendencies of gradual increase of both total expenditures and by % of GDP.

Conclusions. Using the experience of financing education in foreign countries is an important basis for solving an important national task. This task is the provision of literacy of the population. It is indicated that this experience can be used both at the level of educational and scientific institutions, and in authorities, including central ones, which deal with educational processes.

Key words: strategic acts, dynamics, ways of financing, directions of implementation.

Постановка проблеми та її значення. Україна вибрала шлях євроінтеграції і тепер перед суспільством постає завдання формування таких державних інституцій, які б могли бути інтегровані у європейський простір. У цьому контексті теперішній стан освіти в Україні характеризується низкою проблем, зокрема недостатнім фінансуванням навчальних закладів, низьким рівнем оплати викладацького складу, слабкими стимулами для випускників університетів вибирати шлях науковця тощо. Зважаючи на укладені договори між Україною та ЄС, які зокрема передбачають заходи щодо сприяння для вітчизняної освіти, затверджені у 2021 р. стратегічні акти, серед яких Національна економічна стратегія на період до 2030 року, [1] актуалізується проблема адаптації системи освіти до умов та вимог ЄС, і в реалізації цього завдання буде корисним використання європейського досвіду, зокрема бюджетного фінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В країнах ЄС на рівні урядів, а також населення, освіті приділяють вагомому увагу, як чиннику економічного зростання, засобу працевлаштування після закінчення коледжів та університетів та забезпечення професійного зростання для подальшого забезпечення пристойного рівня життя. Зважаючи на вагомий суспільний значимість освіти, цій проблематиці присвятили праці зарубіжні та вітчизняні учені де з'ясовують роль освіти у економічному зростанні, підвищенні доходів населення, впливу на інновації тощо. Подамо окремі погляди.

С. Барріос та А. Шахтер, проаналізувавши витрати на освіту та їх вплив на ВВП для країн ОЕСР протягом 1980-2005 рр., виявили взаємозв'язок між двома змінними та отримали результат, який виглядає логічно незрозумілим, оскільки більші державні витрати на освіту пов'язані із зниженням зростання. Водночас, вони роблять висновки, що у окремих країнах, наприклад Ірландії, він є позитивним і для інших країн у перспективі може бути подібна ситуація [2, с.32]. Х. Сіддік та ін. проаналізували економічне зростання у 76 країнах із середнім рівнем доходу в період 1991-2016 років з використанням підходів з фіксованим і випадковим ефектом і дійшли такого висновку: «Результати моделей FE і RE показали, що середня і вища освіта сприяє прискоренню економічного зростання. Тривалість життя, де населення має доступ до середньої та вищої освіти з точки зору економічного зростання, вища в країнах з доходом вище середнього (UMIC) в порівнянні з країнами з рівнем доходу нижче середнього (LMIC)» [3, с.68]. Зважаючи на необхідність ознайомлення населення із поточним станом та напрямками розвитку освіти, у Німеччині щороку оприлюднюється Національний звіт про освіту, де розкривається роль уряду у розвитку освітньої галузі, зокрема фінансуванні, висвітлюється ситуація у адміністративних територіях (землях), аналізуються напрями освітньої політики та обґрунтовується рівень витрат на освіту, подається інформація про європейські освітні тенденції [4]. Короткий огляд цих інформаційних масивів щодо освітніх аспектів у ЄС, дає змогу дійти узагальнюючого висновку про вагомий значимість освіти у суспільному розвитку.

Зважаючи на важливість висвітлення аспектів впровадження зарубіжного досвіду, вітчизняними ученими пропонуються відповідні розробки. Так, для покращення фінансування освіти в Україні буде корисним досвід країн ЄС, але цей досвід має бути вибірковою та з належною адаптацією, що аргументує А. Шевчук: «Зазвичай повне копіювання будь-яких освітніх моделей і феноменів інших країн є непродуктивним. Національні моделі освіти слід розбудовувати, керуючись національними потребами і особливостями. Тому запозичення досвіду інших країн може викликати спротив щодо специфічності інституціональної основи регіону загалом та його РОС зокрема, яка базується на укоріненій тисячоліттями системі цінностей українського народу та окремих етносів» [5, с. 165]. Також ним було розроблено варіанти адаптації зарубіжного досвіду в українській освітній простір [5].

Н. Мосьпан, проаналізувавши досвід країн ЄС щодо стратегій, дійшла такого висновку: «Країни ЄС використовують різні стратегії фінансування вищої освіти, але не мають універсального механізму для цього. Обсяг фінансування вищої освіти залежить як від кількісних (кількості студентів), так і від якісних (кількості зарахованих кредитів, виданих дипломів) показників» [6].

Оцінюючи досвід європейських країн виокремимо також і несприятливі тенденції. На окремі із них наголошує Л. Райнова: «Серйозною загрозою залишається ризик подальшого посилення відмінностей в обсягах державного фінансування сфери вищої освіти серед доволі різних за рівнем

соціально-економічного розвитку країн ЄС. Негативний вплив таких відмінностей особливо відчутний у тих країнах, де були запроваджені заходи фіскальної консолідації, коли вимога про застосування фінансування на базі результативності не підтримується жодними додатковими ресурсами» [7, с. 139].

Проаналізувавши досвід країн ЄС у контексті впровадження в Україні у викладенні зарубіжних і вітчизняних учених, можна дійти висновку про певну стабільність механізмів фінансування, перманентний пошук оптимальних стратегій, напрямів фінансування а також наявність відповідних проблем, яких варто уникати при реалізації його в Україні. Принагідно зазначимо, що пропонуючи шляхи впровадження цього досвіду в Україні, є недостатньою кількістю наукових досліджень, які б комплексно охоплювали цю проблематику.

Мета та завдання статті. Метою є з'ясування особливостей щодо досвіду фінансування освіти у країнах ЄС по визначених критеріях та розробка шляхів його впровадження у вітчизняні реалії. Відповідно, завданнями є: обґрунтування комплексних підходів щодо впровадження цього досвіду у межах напрямів; виявлення відмінностей у фінансуванні освіти в Україні та інших країнах ЄС; оцінка реальності використання окремих складових цього досвіду.

Викладення основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Базуючись на працях зарубіжних та вітчизняних науковців, інформаційних джерелах щодо прагматики фінансування освіти у країнах ЄС, сформуємо такі комплексні напрями використання цього досвіду.

1. Суб'єкти використання досвіду.

В Україні ними є:

заклади освіти всіх рівнів акредитації, які підпорядковані Міністерству освіти і науки України;

заклади освіти, які підпорядковані іншим міністерствам і відомствам;

науково-дослідні установи всіх підпорядкувань, які здійснюють освітню діяльність, зокрема по підготовці докторів філософії;

профільні підрозділи міністерств, відомств, органів регіональної державної влади та органів місцевого самоврядування;

структурні підрозділи у складі навчальних та наукових установ всіх рівнів відповідної акредитації та відомчого підпорядкування, зокрема навчальні інститути, факультети, кафедри, наукові відділи, бібліотеки тощо;

самостійні структурні підрозділи при навчальних та наукових установах – державні ключові лабораторії, наукові парки, технопарки;

постійні та тимчасові колективи науковців, які об'єдналися для виконання окремої навчальної або наукової роботи;

окремі науковці.

Ці суб'єкти у теоретичному і практичному зрізах можуть використовувати зазначений зарубіжний досвід згідно порядку передбаченому в установчих документах та власної ініціативи.

2. Законодавча база.

Ця база складається із нормотворчих актів, які діють на території ЄС та тих актів, які підписала Україна. Щодо актів, які діють в країнах ЄС, подамо їх сутність у викладенні учених Національного інституту стратегічних досліджень: «Відповідно до рішення Берлінської декларації прийнятої 19 вересня 2003 року міністрами освіти країн-учасниць Болонського процесу ENQA розробила «Стандарти й рекомендації для гарантії якості вищої освіти в європейському просторі вищої освіти» [8]. Цей документ став основою для побудови систем внутрішньої й зовнішньої оцінки й гарантії якості освіти й акредитації європейських агенцій по оцінці якості освіти. Стандарти і рекомендації насамперед підтримують дух «Грацької Декларації від липня 2003 року» [9], проголошеної Європейською Асоціацією університетів, де йдеться про те, що «мета європейського виміру у сфері забезпечення якості – це ствердження взаємної довіри та забезпечення більшої прозорості в умовах розмаїття національних систем і предметних галузей». Визнається верховенство національних систем вищої освіти, важливість автономії освітніх закладів і агенцій із забезпечення якості, а також конкретні вимоги різних академічних дисциплін» [10].

Поряд із актами загальноєвропейського рівня вітчизняним суб'єктам освітнього процесу необхідно врахувати відповідні акти, які регламентують імплементацію європейських норм. Так, ст. 374 глави 9 «Співробітництво у сфері науки та технологій» Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом передбачає посилення наукового та технологічного співробітництва, накопичення та обмін науковою інформацією [11], в іншому акті – Угоді між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво ст. 4 «Напрями співробітництва» передбачено співробітництво в галузі наукових досліджень, включаючи фундаментальні, технологічного розвитку та демонстраційної діяльності. Також ст. 5. «Форми співробітництва» визначено, що співробітництво може включати такі види діяльності як участь українських організацій у проектах Співтовариства у сферах спільної діяльності та, відповідно, участь організацій, створених у Співтоваристві, в українських проектах в цих сферах [12].

Детальне подання нормативної бази щодо освітнього процесу для вітчизняних суб'єктів освітнього процесу є важливою з'єднуючою ланкою із зарубіжними партнерами. Саме недостатня інформованість щодо зазначених правових актів є суттєвою перепорою у реалізації фінансових процесів.

3. Фінансування освіти у країнах ЄС.

Для з'ясування особливостей фінансування освіти у країнах ЄС виберемо окремі країни, які будуть репрезентативними. У цьому контексті виберемо по три країни – заходу, центру та сходу ЄС із різним рівнем економічного розвитку, населенням та територіями. Визначеним ознакам відповідають такі країни: заходу – Німеччина, Бельгія, Люксембург; центру – Австрія, Словенія, Чехія; сходу – Польща, Румунія, Угорщина. У цих вибраних країнах проаналізуємо урядові видатки на освіту за такими критеріями – загальні видатки, відсоток від ВВП та видатки в розрахунку на одного жителя. Також зіставимо ці критерії із вітчизняними (табл. 1).

Таблиця 1

Основні критерії видатків на освіту в країнах ЄС та в Україні

Країни, критерії	Роки								
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Загальні видатки, млрд євро									
Німеччина	115,9	117,1	123,7	125,9	127,1	128,5	133,7	141	148,2
Бельгія	23,3	24,2	25	25,4	26,3	26,7	27,7	28,5	29,3
Люксембург	2,2	2,3	2,3	2,3	2,4	2,5	2,6	2,8	3,0
Австрія	15,5	15,9	16,2	16,3	16,9	17,3	17,7	18,4	19,1
Словенія	2,4	2,2	2,4	2,3	2,2	2,2	2,3	2,5	2,6
Чехія	7,6	7,2	7,1	7,1	7,4	7	7,9	9,6	11
Польща	20,5	20,9	20,8	21,7	22,8	21,4	22,9	24,9	26,6
Румунія	5,4	4,0	4,0	4,5	5,2	5,6	5,3	6,5	6,7
Угорщина	5,2	4,7	4,8	5,5	5,9	5,8	6,5	6,9	6,9
Україна	7,8	9,9	9,9	6,4	4,7	4,6	5,9	6,5	8,2
% від ВВП									
Німеччина	4,3	4,3	4,4	4,3	4,2	4,1	4,1	4,2	4,3
Бельгія	6,2	6,3	6,4	6,3	6,3	6,2	6,2	6,2	6,2
Люксембург	5,1	5,3	4,9	4,7	4,6	4,5	4,5	4,6	4,7
Австрія	5,0	5,0	5,0	4,9	4,9	4,9	4,8	4,8	4,8
Словенія	6,4	6,4	6,5	6,0	5,6	5,5	5,4	5,4	5,5
Чехія	4,6	4,5	4,5	4,5	4,4	3,9	4,1	4,6	4,9
Польща	5,4	5,4	5,3	5,3	5,3	5,0	4,9	5,0	5,0
Румунія	4,1	3,0	2,8	3,0	3,1	3,3	2,8	3,2	3,6
Угорщина	5,1	4,7	4,7	5,2	5,2	5,0	5,1	5,0	4,7
Україна	6,6	7,2	6,7	6,3	5,7	5,4	6,0	5,9	6,0
в розрахунку на 1 жителя, євро									
Німеччина	1442	1466	1532	1551	1547	1558	1614	1698	1734
Бельгія	2104	2173	2236	2260	2325	2352	2430	2487	2543

Люксембург	4190	4283	4182	4083	4167	4230	4319	4360	4792
Австрія	1844	1885	1904	1902	1939	1975	2009	2077	2144
Словенія	1154	1127	1150	1095	1054	1077	1123	1190	1270
Чехія	723,4	694,7	682,6	673,9	706,9	654,6	750,2	911,1	1023
Польща	538,9	550,4	546,8	570,3	600,9	562,4	603,1	655,2	701,2
Румунія	269	200	200	226	263	284	271	340	347
Угорщина	523,9	474,2	485,5	559,6	594,6	592,6	661,8	709,4	701,7
Україна	170,5	216,9	219,1	148,5	110,1	107,4	139,9	154,8	196,8

Джерело: сформовано за: [13;14;15, с.50; 16, с.29,30,214,215:17].

Проаналізуємо особливості фінансування освіти у вибраних країнах ЄС та порівняємо їх із вітчизняними у контексті можливого запозичення досвіду. Ці особливості сфокусуємо за двома тенденціями – спадними та висхідними.

Спадні:

зменшення видатків на освіту у % від ВВП у 2019 р. порівняно із 2011 р. у Люксембурзі, Австрії, Словенії, Польщі, Румунії, Угорщині а також Україні;

динамічне зменшення загальних видатків на освіту протягом декількох років поспіль, зокрема: у Словенії у період з 2012 по 2017 рр. у порівнянні із 2011р.; у Чехії – з 2012 р. по 2016 р. у порівнянні із 2011 р.; у Румунії – з 2012 р. по 2015 р. у порівнянні із 2011 р.; в Україні – з 2014 р. по 2019 р.;

динамічне зменшення видатків на освіту у % від ВВП протягом декількох років поспіль, зокрема: у Бельгії з 2016 р. по 2019 р. у порівнянні із 2015 р.; у Чехії – з 2015 р. по 2017 р. у порівнянні із 2014 р.;

епізодичне зменшення видатків на освіту в розрахунку на 1 жителя, зокрема: у Німеччині у 2015 р. у порівнянні із 2014 р.; у Люксембурзі – з 2013 р. по 2016 р. у порівнянні із 2012 р.; у Словенії – з 2012 р. по 2017 р. у порівнянні із 2011 р.; у Чехії – з 2012 р. по 2016 р. у порівнянні із 2011 р.; у Польщі – у 2016 р. у порівнянні із 2015 р.; у Румунії – з 2012 по 2015 р. у порівнянні із 2011 р.; в Україні – з 2014 р. по 2019 р. у порівнянні із 2013 р.

Висхідні:

збільшення загальних видатків на освіту у 2019 р. у порівнянні із 2011 р. у всіх країнах, включаючи Україну;

збільшення видатків на освіту у % від ВВП у 2019 р. у порівнянні із 2011 р. у Чехії, яка є єдиною країною серед аналізованих;

збільшення видатків на освіту в розрахунку на 1 жителя у 2019 р. у порівнянні із 2011 р. у всіх країнах, включаючи Україну.

Оцінюючи зазначені особливості фінансування освіти у країнах ЄС, визначимо, що в Україні доцільно використати тенденції поступового збільшення як загальних видатків, так і щодо % від ВВП.

4. Формування алгоритмів, схем, механізмів, моделей використання зарубіжного досвіду.

Аналізуючи запропоновані способи використання цього досвіду [5,6,10,18] зазначимо таке:

конкретні способи визначаються відповідним суб'єктом в залежності від поставленої мети, реальних можливостей впровадження, необхідних ресурсів;

необхідність виконання аналітичних розрахунків щодо практичного ефекту від застосування цього досвіду;

визначення можливого підвищення рейтингу суб'єкта впровадження цього досвіду;

обґрунтування зацікавленості колективу працівників у конкретного суб'єкта, де передбачається використовувати цей досвід.

Застосування запропонованих комплексних напрямів використання цього досвіду буде сприяти ефективнішому використанню фінансових ресурсів у суб'єктів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Ефективне використання фінансових ресурсів освітніми суб'єктами є важливим завданням в теперішніх умовах їх функціонування. У цьому контексті важливим підґрунтям вирішення такого завдання є зарубіжний досвід, який можливо використати як на рівні навчальних та наукових установ, так і в органах влади, включаючи

центральні, які дотичними до освітніх процесів. Висновки та рекомендації, які отримано та запропоновано ґрунтуються на:

- науковому доробку зарубіжних та вітчизняних вчених, який використано у дослідженні;
- офіційних довідкових матеріалах Євростату та Державної служба статистики України, Міністерства фінансів України;
- використанні науково обґрунтованих підходів, які включають комплексні напрями використання цього досвіду;
- виконаному аналізу використання фінансових ресурсів на освітню діяльність у вибраних країнах ЄС та в Україні.

Наукова новизна полягає у розробці комплексних напрямів використання досвіду фінансування освіти у країнах ЄС з пропозиціями по впровадженню його в Україні. Зважаючи на актуальність цієї проблематики у теперішніх реаліях України, є доцільність продовження наукових пошуків у цьому напрямі.

Джерела та література

1. Національна економічна стратегія на період до 2030 року. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>. (дата звернення: 21.08.2021).
2. Barrios S., Schaechter A. The quality of public finances and economic growth. *Directorate-General for Economic and Financial Affairs Publications*. European Commission. Brussels, Belgium. 50 p.
3. Siddique H. M. A., [Ghulam Mohey-ud-din](#) and Kiani A. Health, Education and Economic Growth Nexus: Evidence from Middle Income Countries. *Global Social Sciences Review*, 2018, vol. 3, issue 4, 68-86 pp.
4. Bildung in Deutschland 2018. Autorengruppe Bildungsberichterstattung. *Wbv*. 2018. 377 s.
5. Шевчук А. В. Використання зарубіжного досвіду для управління розвитком регіональних освітніх систем України. *Проблеми економіки* № 3, 2014. С.164-170.
6. Моспан Н. В. Тенденції розвитку механізмів фінансування вищої освіти в Європейському Союзі. *Народна освіта*. 2015. Вип. 1(25). URL: http://narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2644 (дата звернення: 21.08.2021).
7. Райнова Л. Б. Формульне фінансування вищої освіти в країнах ЄС. *Наукові праці НДФІ*. 2018, № 2 (83). С. 133-145.
8. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. URL: [http://www.enqa.eu/files/ESG_3edition%20\(2\).pdf](http://www.enqa.eu/files/ESG_3edition%20(2).pdf). (дата звернення: 21.08.2021).
9. Graz Declaration 2003 Forward from Berlin: the Role of the Universities. URL: <http://www.unizg.hr/rz/dokumenti/grazdec.pdf>. (дата звернення: 21.08.2021).
10. Європейський досвід для створення ефективної системи контролю та оцінки якості вищої освіти в Україні. Аналітична записка. Відділ гуманітарної політики (М. Карпенко). Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/745>. (дата звернення: 22.08.2021).
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Редакція від 30.11.2015. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text. (дата звернення: 21.08.2021).
12. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво. *Угоду ратифікована Законом N 368-IV (368-15) від 25.12.2002*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_194#Text. (дата звернення: 21.08.2021).
13. General government expenditure by function (COFOG). Education. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10A_EXP_custom_1247011/default/table?lang=en. (дата звернення: 21.08.2021).
14. Population on 1 January. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00001/default/table?lang=en>. (дата звернення: 21.08.2021).
15. Статистичний щорічник України за 2014 рік. Державна служба статистики України. 2015 р. К.: ТОВ «Август Трейд», 2015. – 552 с.
16. Статистичний щорічник України за 2019 рік. Державна служба статистики України. За редакцією І. В. Вернера. Київ. ДП «Держаналітінформ», 2020. 464 с.
17. Валовой внутренний продукт. Минфин. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/gdp/2011> (дата звернення: 21.08.2021).
18. Освітня реформа: результати та перспективи. Інформаційно-аналітичний збірник (2014-2019). Інститут освітньої аналітики. К. 2019. 228 с.

References

1. Natsionalna ekonomichna stratehiia na period do 2030 roku. Zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 bereznia 2021 r. № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>. (data zvernennia: 21.08.2021).
2. Barrios S., Schaechter A. The quality of public finances and economic growth. *Directorate-General for Economic and Financial Affairs Publications*. European Commission. Brussels, Belgium. 50 p.
3. Siddique H. M. A., [Ghulam Mohey-ud-din](#) and Kiani A. Health, Education and Economic Growth Nexus: Evidence from Middle Income Countries. *Global Social Sciences Review*, 2018, vol. 3, issue 4, 68-86 pp.
4. Bildung in Deutschland 2018. Autorengruppe Bildungsberichterstattung. *Wbv*. 2018. 377 s.
5. Shevchuk A. V. Vykorystannia zarubizhnogo dosvidu dlia upravlinnia rozvytkom rehionalnykh osvitnikh system Ukrainy. *Problemy ekonomiky* № 3, 2014. S.164-170.
6. Mospan N. V. Tendentsii rozvytku mekhanizmiv finansuvannia vyshchoi osvity v Yevropeiskomu Soiuzi. *Narodna osvita*. 2015. Vyp. 1(25). URL: http://narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2644 (data zvernennia: 21.08.2021).
7. Rainova L. B. Formulne finansuvannia vyshchoi osvity v krainakh YeS. *Naukovi pratsi NDFI*. 2018, № 2 (83). S. 133-145.
8. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. URL: [http://www.enqa.eu/files/ESG_3edition%20\(2\).pdf](http://www.enqa.eu/files/ESG_3edition%20(2).pdf). (data zvernennia: 21.08.2021).
9. Graz Declaration 2003 Forward from Berlin: the Role of the Universities. URL: <http://www.unizg.hr/rz/dokumenti/grazdec.pdf>. (data zvernennia: 21.08.2021).
10. Yevropeyskyi dosvid dlia stvorennia efektyvnoi systemy kontroliu ta otsinky yakosti vyshchoi osvity v Ukraini. Analitychna zapyska. Viddil humanitarnoi polityky (M. Karpenko). Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/745>. (data zvernennia: 22.08.2021).
11. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyim derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. Redaktsiia vid 30.11.2015. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text. (data zvernennia: 21.08.2021).
12. Uhoda mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Spivtovarystvom pro naukovu i tekhnolohichne spivrobitnytstvo. Uhodu ratyfikovana Zakonom N 368-IV (368-15) vid 25.12.2002. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_194#Text. (data zvernennia: 21.08.2021).
13. General government expenditure by function (COFOG). Education. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10A_EXP_custom_1247011/default/table?lang=en. (data zvernennia: 21.08.2021).
14. Population on 1 January. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00001/default/table?lang=en>. (data zvernennia: 21.08.2021).
15. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2014 rik. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. 2015 r. K.: TOV «Avhust Treid», 2015. 552 s.
16. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2019 rik. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Za redaktsiieiu I. V. Vernera. Kyiv. DP «Derzhanalitinform», 2020. 464 s.
17. Valovoi vnutrennyi produkt. Mynfyn. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/gdp/2011/> (data zvernennia: 21.08.2021).
18. Osvitnia reforma: rezultaty ta perspektyvy. Informatsiino-analitychnyi zbirnyk (2014-2019). Instytut osvitnoi analityky. K. 2019. 228 s.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2021 р.